

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 15

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну, кафедра технологічної освіти
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Львівський медичний університет
Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості»
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Польща)

Dragomanov Ukrainian State University
Faculty of technology and design, Department of technological education
Subdivision “Lviv Educational and Scientific Center for Professional Education”
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
SS of NULES of Ukraine “Berezhany Agrotechnical Institute”
Lviv Medical University
International charity organization “Leader of the Quality”
State scientific institution “Institute of Modernization of the Content of Education”
of the Ministry of Education and Culture of Ukraine
Lomza International Academy of Applied Sciences

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 15

**MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATION
AND SCIENCE: PROBLEMS AND PERSPECTIVES**

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

Issue 15

Київ – Львів – Бережани – Ломжа

2024

Kyiv– Lviv – Berezhany – Łomża

2024

УДК: 37. 01 : 001

ISSN 2663-9718

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук. праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк].
Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2024. Вип. 15. 304 с.

Головний редактор:

Колісник-Гуменюк Ю.І., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Редакційна колегія:

Кільдеров Д.Е., доктор педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Харламенко В.Б., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Руденко Л.А., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Жибак М.М., доктор економічних наук, професор (м. Бережани, Україна)

Олійник П.В., доктор фармацевтичних наук, професор (м. Львів, Україна)

Голіяд І.С., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Шарлович З., кандидат педагогічних наук (м. Ломжа, Польща)

Копельчак М.П., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Чаплик В.В., кандидат медичних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент (м. Бережани, Україна)

Технічна верстка:

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук (м. Львів, Україна)

Переклад англійською мовою:

Гуменюк В.В., Дубовик О.В. (м. Львів, Україна)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники закладів вищої освіти I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Видання розраховане на науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024

© ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», 2024

© Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2024

© ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», 2024

© Львівський медичний університет, 2024

© Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості», 2024

© Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2024

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, 2024

© Автори статей, 2024

ЗМІСТ *** CONTENTS

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ PEDAGOGIC SCIENCES		
<i>Литвин Андрій</i> <i>Руденко Лариса</i> <i>Lytvyn Andriy</i> <i>Rudenko Larysa</i>	Розвиток вищої освіти в Україні: сучасні тенденції Development of higher education in Ukraine: current trends	8
<i>Колісник-Гуменюк Юлія</i> <i>Kolisnyk-Humeniuk Yuliia</i>	Сучасні технології в багаторівневій системі підготовки педагогів для спеціалізованого навчання Modern technologies in the multi-level system of teacher training for specialized education	17
<i>Островська Надія</i> <i>Ostrovska Nadiia</i>	Професійні компетенції викладачів для налагодження успішної взаємодії в дистанційному навчальному процесі в умовах війни Professional competencies of teachers for successful interaction in distance learning during wartime	23
<i>Аркатов Ю. М.</i> <i>Георгаліна О.Р.</i> <i>Сінявський О.В.</i> <i>Arkatov Yu.</i> <i>Georgalina O.R.</i> <i>Sinyavskiy O.V.</i>	До питання про одиниці вимірювання та оцінювання результатів виконання навчальної роботи On the issue of units of measurement and assessment of academic performance	27
<i>Литвин Андрій</i> <i>Кухта Юрій</i> <i>Lytvyn Andriy</i> <i>Kukhta Yuriy</i>	Підготовка компетентних фахівців для інноваційної економіки Training of competent specialists for the innovation economy	32
<i>Колісник-Гуменюк Юлія</i> <i>Kolisnyk-Humeniuk Yuliia</i>	Використання новітніх методів навчання у процесі гуманітарної підготовки студентів медичних ЗВО Use of the newest teaching methods in the humanitarian training process of medical university students	38
<i>Кудрик Ліліана</i> <i>Сурмяк Глорія-Марія</i> <i>Kudryk Liliana</i> <i>Surmyak Gloria-Maria</i>	Василь Сухомлинський – педагог-коуч Vasyl Sukhomlynsky – coach-pedagog	46
<i>Дубовик Оксана</i> <i>Dubovyk Oksana</i>	Зарубіжний досвід підготовки вчителів технології та інженерії Foreign experience of technology and engineering teacher training	55
<i>Кубська Лариса</i> <i>Kubska Larysa</i>	Основні аспекти формування медіаграмотності педагогів Main aspects of forming media literacy of educators	61
<i>Коваліско Ольга</i> <i>Kovalisko Olha</i>	Текстиль малих форм – історія та сучасність: мотивація для творчості Small form textiles – history and present: motivation for creativity	64

УДК 330.45

Литвин Андрій,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та педагогіки
Кухта Юрій,
аспірант кафедри практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна

ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Розглядається концептуальна модель професійної підготовки затребуваних, високо компетентних фахівців для сучасних фірм (компаній, організацій, підприємств, установ) на засадах збалансованої інтеграції академічного, корпоративного та науково-дослідницького підходів до вищої освіти. Зміст цієї моделі полягає в оптимізації знань і досвіду на основі корпоративізації навчання та насичення його фундаментальним освітнім потенціалом академічних закладів вищої освіти, що мають статус науково-дослідних. Це потребуватиме спільного розроблення освітніх програм професійної підготовки, створення та підтримання роботи лабораторій, наукових і навчально-виробничих підрозділів університетських освітніх комплексів у формі навчально-науково-виробничих парків. Такий університет функціонуватиме на організаційно-проектній платформі науково-виробничої взаємодії, що об'єднує економіку та соціальну сферу регіону.

Ключові слова: професійна підготовка; компетентні фахівці; інноваційна економіка; система вищої освіти; навчально-науково-виробничий комплекс.

*Lytvyn Andriy, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at Practical Psychology and Pedagogy Department
Kukhta Yuriy, Postgraduate at Practical Psychology and Pedagogy Department
Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine*

TRAINING OF COMPETENT SPECIALISTS FOR THE INNOVATION ECONOMY

Abstract: Annotation. The conceptual model of professional training of in-demand, highly competent specialists for modern firms (companies, organizations, enterprises, institutions) based on the balanced integration of academic, corporate and research approaches to higher education is considered. The content of this model consists in the optimization of knowledge and experience based on the corporatization of learning and its saturation with the fundamental educational potential of academic institutions of higher education that have the status of research. This will require the joint development of educational programs for professional training, the creation and maintenance of laboratories, scientific and educational-production divisions of university educational complexes in the form of educational-scientific-production parks. Such a university will function on the organizational and project platform of scientific and industrial cooperation, which unites the economy and the social sphere of the region.

Key words: professional training; competent specialists; innovative economy; system of higher education; educational-scientific-industrial complex.

Зміни у світовій економіці призводять до наростання суперечностей у змісті та методах підготовки кваліфікованих кадрів. Вітчизняна система освіти, все ще акцентує на обсязі знань, необхідних фахівцям для роботи у певній галузі. Більшість державних стандартів освіти спираються не на реальну діяльність, а на основи науки. Здобувачі одержують фундаментальні знання, які на жаль, досить скоро застарівають. Проектне навчання не розвивається через відстороненість бізнесу від освітнього процесу. Тому випускники освіти – це переважно спеціалісти «широкого профілю», які не мають належної професійної компетентності. А західний менеджмент давно зробив вибір на користь підготовки високо компетентних працівників, здатних швидко й ефективно реагувати на вимоги ринку та появу новітніх технологій.

Сучасній економіці не вистачає професійних кадрів: на великих підприємствах відчувається гострий дефіцит не лише кваліфікованої робочої сили, а й менеджерів нижньої ланки. Заклади формально декларують Освітні програми підготовки фахівців, готових для модернізації та інноваційної діяльності, тоді як роботодавці за рахунок власних ресурсів довчають працівників. Загострює проблему нестачі професіоналів те, що для модернізації економіки лише кваліфікації недостатньо: потрібні працівники з лідерськими якостями, здатні брати на себе відповідальність. Заклади освіти, зазвичай, цих якостей не прищеплюють, навпаки ініціатива й активність здобувачів у них не схвалюється, проектні знання й уміння формуються недостатньо. Водночас у високотехнологічних галузях ці здібності є критично важливими. Окрім із засвоєння знань і вмінь, професійних якостей очевидна необхідність опанування майбутніми менеджерами навичок працювати у команді, розвиток у них самоефективності, що є важливою рисою сучасного фахівця. Тим часом, головна причина перешкод у модернізації економіки – неготовність контингенту працівників її проводити.

Ця тенденція, посилена соціальними негараздами, людськими втратами, та інфраструктурними порушеннями, пов'язаними із затяжною війною з РФ, вже в найближчому майбутньому, швидше за все, стане ще одним стримуючим чинником як промислового, так і в цілому економічного зростання. Отже, від структури та якості виробленого системою професійної освіти трудового капіталу багато в чому залежить успішність підприємств, а також конкурентоспроможність і рівень економіки країни загалом. Цим визначається важливість оптимізації професійної освіти – підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів, зокрема з вищою освітою. Найбільш перспективним вирішенням цієї проблеми є використання новітніх технологій формування професійних компетентностей під час навчання у вищій школі.

Актуальні питання підготовки кваліфікованих кадрів, у тому числі для інноваційної економіки, проблеми професійного розвитку управлінського та іншого персоналу, а також різноманітні аспекти компетентісно орієнтованої освіти отримали відображення у працях вітчизняних науковців: Р. Гуревича, О. Діденка, С. Домбровської, Н. Замкової, Ю. Колісник-Гуменюк, М. Копельчака, В. Кременя, А. Литвина, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, Л. Руденко, В. Третька, М. Яструбського та ін. Піддається аналізу зміст і технології управління знаннями в закладах освіти різного типу, вивчаються переваги співпраці зі стейкхолдерами, порушуються питання мультикультурного впливу на розбудову професійної освіти тощо.

Нашою метою є обґрунтування доцільності вирішення проблеми підготовки висококваліфікованих кадрів за допомогою оновлення структури університетських навчально-науково-виробничих комплексів.

Ця проблема пов'язана з труднощами розробки нової методології прогнозування потреб ринку праці в кадрах, які мають не лише кваліфікацію, а й професійні компетенції. Це дозволить скоротити розрив між професійними потребами роботодавців і державними стандартами освіти за рахунок координування діяльності та створення багаторівневих структур взаємодії та співпраці. Бізнес має активніше впливати на ЗВО, точніше формулюючи свої вимоги. Заклади у свою чергу повинні пропонувати випускникам знання з перспективних технологій, щоб компанії, освоюючи їх, не відставали від конкурентів. Іншими словами, – рухатися назустріч один одному. Про те, що освіта та бізнес мають спільно створити оптимальну модель взаємодії, говориться не перший рік. Зокрема, нині вважається одним із вагомих аспектів модернізації професійної освіти запровадження дуальної системи у підготовку фахівців із залученням роботодавців [2, с. 82]. Значна увага приділяється питанням координації закладів освіти і компаній [1, с. 128].

Закордоном, у найрозвиненіших країнах університеті задіяні як сторонні, так і власні викладачі. Але цікавою, зокрема є модель корпоративного університету – структурного підрозділу компанії із трьома базовими функціями. Головна – навчати і підвищувати кваліфікацію співробітників усіх рівнів. Навчання ведеться за спеціальною програмою, складеною з урахуванням довгострокових потреб підприємства. Програма охоплює курси з менеджменту, маркетингу, а також блоки, присвячені предметній галузі фірми. Форми організації занять – лекції, тренінги, особисте консультування та наставництво. Друга функція – керувати знаннями: системна консолідація та поширення досвіду співробітників. Третя функція – виступати єдиним центром корпоративної культури, «бази цінностей» компанії.

Відмінна риса найбільших корпоративних університетів – об'єднання в їхньому складі не лише освітнього підрозділу, а й центру розвитку кадрового резерву, інноваційного й аналітичного центрів, лабораторного блоку. Неодмінна умова – власні програми навчання, в яких інтегровані методики передових закладів освіти. Дуже часто в корпоративних університетах з максимальною практичністю використовуються технології дистанційного навчання. Ключова відмінність таких закладів від звичайних навчальних центрів на підприємствах – масштаб розв'язуваних завдань. Освітній продукт корпоративного університету завжди базується на стратегії розвитку компанії.

Корпоративні університети створюються після того, як компанія вийшла за межі одного міста (країни), коли виникає потреба транслювати стандарти і досвід співробітників по всій мережі філій. Необхідність не лише отримувати нові знання ззовні, а й транслювати їх разом із власним досвідом у всі філії та підрозділи у різних містах для максимально ефективного навчання – перший спонукальний мотив до створення корпоративного закладу освіти. Друга причина – прагнення навчити персонал не лише вирішувати нагальні проблеми, а й досягати середньострокових і довгострокових цілей (випереджувальна підготовка фахівців). Це можливо в рамках корпоративного університету з його добре структурованою програмою навчання, організованою за модульним принципом.

Викладемо доцільність використання сучасних університетів для підготовки висококваліфікованих кадрів.

Передусім, виявлено закономірності підготовки кваліфікованих кадрів для інноваційної економіки, що виражаються у формуванні та закріпленні знань, умінь і практичних навичок у працівників підприємств на основі прагматизації новаторських ідей і розробок та подальшої трансформації їх в інноваційний процес у перспективних формах виробничої та технологічної діяльності.

Перша закономірність визначає збереження консервативних (застарілих) форм професійної підготовки, для яких підтримується відповідна матеріальна база, методичні та дидактичні засоби, але водночас упровадження нових ідей і методик спонукає до перегляду та заміни стандартів, змісту та методів навчання. Друга закономірність пов'язана з життєвим циклом нововведень і позначається загрозою не завжди оптимального перетворення одержаних здобувачами знань у новаторські компетентності. Третя закономірність визначається інтеграцією мультикультурного досвіду освітнього процесу в сучасні навчальні технології. Четверта закономірність характеризує виникнення та становлення інноваційних систем підготовки кадрів, які поєднують професійну діагностику з навчанням, орієнтованим на створення перспективної продукції та послуг.

На наш погляд, необхідно розробити концептуальну модель професійної підготовки затребуваних, високо компетентних фахівців для сучасних фірм (компаній, організацій, підприємств, установ) на засадах збалансованої інтеграції академічного, корпоративного та науково-дослідницького підходів до вищої освіти. Зміст цієї моделі полягає в оптимізації знань і досвіду для цілей бізнесу на основі корпоративізації навчання та насичення його фундаментальним освітнім потенціалом академічних закладів вищої освіти, що мають статус науково-дослідних. Реалізація такої моделі потребуватиме спільного розроблення освітніх програм професійної підготовки, створення та підтримання роботи лабораторій, наукових і навчально-виробничих підрозділів університетських освітніх комплексів у формі навчально-науково-виробничих парків (хабів, центрів, консорціумів тощо).

Має бути розроблена організаційна структура та функції сучасних університетів інноваційного типу для вирішення прикладних завдань у межах регіональних кластерів. Такий університет функціонуватиме на організаційно-проектній платформі науково-виробничої взаємодії, що об'єднує економіку та соціальну сферу регіону. Ключові фактори, що безпосередньо впливають на ефективність освітнього процесу в такому закладі освіти – це широке використання практичного досвіду в освітньому процесі, застосування прикладних кейс-пакетів задля опанування нових технологій підготовки кваліфікованих фахівців, кар'єрний і ротаційний підходи щодо професійної адаптації та соціалізації особистості, забезпечення перевірки якості та неперервного моніторингу професійних компетентностей, що формуються. Основна увага має приділятися збалансованій взаємодії між університетами, здобувачами освіти, виробничими підприємствами і представниками суспільства [3].

Виходячи з аналізу результатів досліджень, пропонуємо такі практичні рекомендації щодо вдосконалення підготовки кваліфікованих кадрів на базі сучасних університетів для інноваційної економіки:

- створення змішаної системи прискореної освіти, в якій поєднуються оперативне онлайн-навчання та технології соціального розвитку, що базуються на використанні інформації з єдиного банку знань організацій-партнерів;
- діджиталізація засобів отримання та засвоєння корпоративних знань і вмінь на основі спільного контенту електронних освітніх ресурсів;
- вбудування модулів фундаментальних знань у корпоративні технології навчання;

- підготовка та підвищення кваліфікації фахівців з управління знаннями на основі таких технік підтримки ухвалення колективних рішень, як фасилітація, модерація та ін.;

- всебічна реалізація можливостей реалізації дуальної форми здобуття освіти як поєднання навчання в закладах освіти з навчанням на робочих місцях;

- створення нового типу навчально-науково-виробничих комплексів, спроможних піднести науково-технічну культуру виробництва, забезпечити розвиток трудових ресурсів, згуртування творчих сил регіону.

Незважаючи на несприятливі обставини, коли в нашій країні відбувається боротьба за територіальну цілісність, суверенітет і саме існування не лише держави, а й українського народу, маємо задумуватися над побудовою інноваційної економіки після досягнення справедливого миру. Перспективи її розбудови вимагають пошуку нових форм здобуття та засвоєння знань, що забезпечують ефективність практичних завдань освіти, з позицій затребуваності отриманих професійних компетентностей для бізнесу, без втрати традиційних освітніх цінностей. Тому рекомендації щодо вдосконалення підготовки кваліфікованих менеджерів на базі університетських освітніх центрів стосуються передусім технологій і методик трансляції та засвоєння професійно орієнтованих знань і розвитку соціальних навичок у контексті сучасної парадигми освіти. Це зумовлено безповоротною інтеграцією національної вищої школи у світове освітньо-наукове інформаційне середовище та відповідними перетвореннями у структурі закладів вищої освіти, зміною підходів до державного регулювання їх діяльності тощо.

Ситуація, що склалася на ринку праці, а саме незадовільне відтворення кваліфікації фахівців, що суперечить потребі модернізації вітчизняної економіки, зумовлює необхідність продовження та розширення напрямів і масштабів наукових розвідок, спрямованих на вирішення цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Литвин А. В., Федюк Г. З., Кухта Ю. О. Особливості та переваги дуальної форми здобуття вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. 2024. Вип. 72. С. 125–133.

2. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.

3. Стратегія розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini02-10-2020.pdf> (дата звернення: 12.10.2024).

4. Федотова І., Дмитрієва О. Створення навчально-науково-виробничого комплексу нового типу в контексті концепції сталого розвитку. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2023. Vol. 2, No. 2. P. 76–92.